

แบบเรียนสังคมศึกษากับการกล่อมเกลาทางการ เมืองในสมัย
จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ : ศึกษากรณีความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

นายวัชรินทร์ มัสเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปรัชญาอักษร ศาสตร์มหาบัณฑิต
ภาควิชาประวัติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-604-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016205

10309329

SOCIAL STUDIES TEXTBOOKS AND POLITICAL SOCIALIZATION DURING
FIELD MARSHAL SRISDI DHANARAJATA'S REGIME : A CASE
STUDY OF THE SECURITY OF THE NATION,
RELIGION, MONARCHY

Mr. Wacharin Mascharoen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of History
Graduate School
Chulalongkorn University

1990

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แบบเรียนสังคมศึกษากับการกลมกลืนเกาะทางการเมืองใน
สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ : ศึกษากรณีความมั่นคงของ
สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

โดย

นายวัชรินทร์ มัสเจริญ

ภาควิชา

ประวัติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ปิยนาด บุนนาค

รองศาสตราจารย์ ดร.กนก วงษ์ตระหง่าน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... *ว. วัชรินทร์* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *วิลาสงศ์ พงศ์บุตร* ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์วิลาสงศ์ พงศ์บุตร)

..... *ปิยนาด บุนนาค* อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ปิยนาด บุนนาค)

..... *กนก วงษ์ตระหง่าน* อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.กนก วงษ์ตระหง่าน)

..... *กนก วงษ์ตระหง่าน* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนก วงษ์ตระหง่าน)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

วิทยานิพนธ์ มีเลขเรียก : แบบเรียนสังคมศึกษากับการกล่อมเกลாதองการการเมืองในสมัยจอมพล

ลฤษดิ์ ณะรัชต์ : ศึกษากรณีความมั่นคงของสถาบันชาติ คำสอน พระมหากษัตริย์ (SOCIAL STUDIES TEXTBOOKS AND POLITICAL SOCIALIZATION DURING FIELD MARSHAL SRISDI DHANARAJATA'S REGIME : A CASE STUDY OF THE SECURITY OF THE NATION, RELIGION, MONARCHY)

อ. ที่ปรึกษา : ศ.ปิยนารถ บุนนาค, รศ.ดร.กนก วงษ์ตระหง่าน, 247 หน้า. ISBN 974-577-604-1

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึง กระบวนการกล่อมเกลาทองการการเมือง โดยการศึกษาระบบ การศึกษาของชาติในสมัยรัฐบาลจอมพลลฤษดิ์ ณะรัชต์ โดยมุ่งพิจารณา เนื้อหาสาระของหลักสูตรแบบเรียน สังคมศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสายสามัญ เนื่องจากหลักสูตรแบบเรียนดังกล่าวจะเป็น กิจกรรมกล่อมเกลาทองการเมืองอย่างหนึ่งที่รัฐจัดให้แก่เยาวชน

จากการศึกษาพบว่า หลักสูตรสังคมศึกษามีจุดมุ่งหมายที่จะสร้าง เอกภาพและความมั่นคงของชาติ ตามนโยบายของผู้เ้าทางการเมือง แบบเรียนซึ่งเป็น "สื่อ" ได้ถ่ายทอดปลูกฝังความรู้ความเข้าใจใน 4 ประเด็น คือ 1. การปลูกฝังสำนึกความเป็นพลเมืองในระบบรัฐชาติสมัยใหม่ 2. เอกสิทธิ์ทาง วัฒนธรรมของชาติ 3. สถาบันสำคัญของชาติ 4. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา

ภาควิชา ประวัติศาสตร์
สาขาวิชา ประวัติศาสตร์
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อผู้ผลิต วัชรินทร์ มัสลินใจ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา [ลายมือ]

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาช่วย [ลายมือ]

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

WACHARIN MASCHAROEN : SOCIAL STUDIES TEXTBOOKS AND POLITICAL
SOCIALIZATION DURING FIELD MARSHAL SRISDI DHANARAJATA'S REGIME :
A CASE STUDY OF THE SECURITY OF THE NATION, RELIGION, MONARCHY.
THESIS ADVISOR : PROF.PIYANART BUNNAG, ASSO.PROF.KANOK WONGTRANGAN,
Ph.D. 247 pp.

This thesis has been carried out with intention to study process of political socialization through the national educational system during field Marshall Srisdi Dhanarajata's regime. The study has considered precisely in the content of textbooks of the social study subject in primary and secondary education level of general education field since it is observed that the organising of this aforementioned course with these textbooks could be a political socialization process provided by the government to the youth.

From the study it is found that, in the social study curriculum, there was an intention to build up the national unity and security as according to the policy of the political leader. The textbooks were "media" to relay and cultivate both knowledge and understanding of which were divided into 4 points as follows :- 1) To cultivate citizenship consciousness under the modern nation-state system 2) National Identity 3) Essential National Institutions 4) Relationship between Thai and the United States of America

ภาควิชา ปรช. วิทยาลัยศาสตร์
สาขาวิชา ปรช. วิทยาลัยศาสตร์
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อผู้สมัคร กิ่งก้าน นัสเซอร์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *[Signature]*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม *[Signature]*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เนื่องจากศาสตราจารย์ปิยนาท นูนาค และรองศาสตราจารย์ ดร. กนก วงษ์ตระหง่าน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการวิจัยมาด้วยดีโดยตลอด จึงขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไว้เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์วิลาสวงศ์ พงศะบุตร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ณรงค์ ห่วงพิศ ประธานกรรมการและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งแนะนำและแก้ไขให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสตราจารย์วิลาสวงศ์ พงศะบุตร ที่คลี่คลาย "วิกฤต" เกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ความเมตตากรุณาของท่านจะจารึกอยู่ในความทรงจำของศิษย์ตลอดไป

ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในความห่วงใย เอื้ออาทรของเพื่อน น้องๆ ที่ "แสวงหา" ร่วมกัน ที่สำคัญที่สุดก็คือ การรอคอยของญาติพี่น้อง

คุณสมุทที่จะเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนอุทิศคุณสมุทเหล่านั้น แด่ นายสมร มัสเจริญ "พ่อ" ที่จากไปอย่างไม่มีวันที่จะได้เห็นความสำเร็จของลูกในวันนี้

ขอแสดงความเสียใจและปลงศพกับความไม่แน่นอนที่เกิดกับ "ส้ม"

วิชาชญา/2533

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
การศึกษากับการกล่อมเกลாத่างการ เมือง.....	1
แบบเรียนสังคมศึกษากับการกล่อมเกลาท่างการ เมือง ของสังคมไทยในอดีต.....	3
ที่มาของปัญหา.....	10
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	11
ขอบเขตของการวิจัย.....	11
วิธีการค้นคว้าและดำเนินการวิจัย.....	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2. นโยบายทางการ เมืองในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์....	13
นโยบายชาตินิยมและสังคมนิยม : นโยบายพื้นฐานของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และคณะทหาร.....	14
ปัญหาทางการ เมืองและเศรษฐกิจก่อนการปฏิวัติ วันที่ 20 ตุลาคม 2501.....	20
แนวคิดทางการ เมืองและเศรษฐกิจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กับการปรับเปลี่ยนนโยบายทางการ เมือง.....	27
การปฏิวัติ 20 ตุลาคม 2501.....	36
นโยบายและการดำเนินนโยบายทางการ เมืองของรัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์.....	42

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการศึกษาในสมัยรัฐบาล จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์.....	75
แนวคิดทางการศึกษาของคณะปฏิวัติ.....	76
การดำเนินการทางการศึกษาของคณะปฏิวัติ.....	78
สภาการศึกษาแห่งชาติ.....	78
แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2503.....	84
โครงการศึกษาทั่วไป พุทธศักราช 2503.....	91
หลักสูตรสังคมศึกษากับการกล่อมเกล้าทางการเมือง.....	98
4. แบบเรียนสังคมศึกษากับการกล่อมเกล้าทางการเมือง.....	113
การอธิบายความหมายของคำว่า"ชาติ"ในแบบเรียน.....	114
การปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของชาติ.....	117
การปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ของมนุษย์กับสังคม - ชาติ.....	130
การปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ระหว่างสังคม - ชาติกับสังคม - ชาติอื่น ๆ.....	178
5. บทสรุป.....	184
เอกสารอ้างอิง.....	191
ภาคผนวก.....	205
ประวัติผู้เขียน.....	247

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น วิชาสังคมศึกษา พุทธศักราช 2503.....	108
ตารางที่ 2 การอธิบาย ชาติ ประเทศ รัฐ ในประมวลการสอนและ แบบเรียนสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์.....	116
ตารางที่ 3 การอธิบายคำว่า ชาติ ในแบบเรียน พ.ศ. 2485.....	118
ตารางแสดงระดับการดำรงชีวิตในแบบเรียนสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์....	174